

Sosial kapital og grensedragninger på «vestkantens østkant» – sosial blandingspolitikk i en norsk kontekst

Social capital and boundary work on «the West End's East End» – social mix policies in a Norwegian context

Helle Dyrendahl Staven

Vitenskapelig assistent, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo

Vitenskapelig assistent, Institutt for sosialfag, OsloMet – Storbyuniversitetet

helledyr@oslomet.no

Sammendrag

En av ideene bak sosial blandingspolitikk er at individer som bor i samme nabolag, danner nettverk og sosiale relasjoner på tvers av klasse og etnisitet. Antagelsen er at personer fra lavere klasser og/eller med minoritetsbakgrunn vil dra nytte av denne sosiale kapitalen i form av oppadgående sosial mobilitet samt sosial og kulturell integrering i storsamfunnet. Ved å bruke åpningen av en ungdomsklubb på vestkanten i Oslo som case diskuterer jeg sosial blandingspolitikk og områdebaserte tiltak i en norsk kontekst, og hvorvidt antakelsene som ligger til grunn er realistiske. Studien baserer seg på deltagende observasjoner og semistrukturerte intervjuer med ungdom, lærere og sosialarbeidere. Artikkelen viser at klasseforskjeller hindrer sosiale relasjoner og ressursutveksling på tvers, og at symbolske grensedragninger basert på klasse, etnisitet og bosted kan svekke «ungdoms følelse» av tilhørighet til grupper og steder. Studien illustrerer at strukturelle og kontekstuelle faktorer må innlemmes i utviklingen av politikk og tiltak som skal bidra til å løfte boligområder, og at disse faktorene bør være ledsaget av tiltak innen velferds-, bolig- og byutviklingspolitikk.

Nøkkelord

Sosial blandingspolitikk, områdesatsinger, ungdom, sosial kapital, grensedragninger

Abstract

One of the ideas behind social mix policies is that individuals who live in the same neighbourhood, create networks and social relations across class and ethnicity. The assumption is that people from the lower classes and/or with minority background will benefit from this social capital in terms of upward social mobility and social and cultural integration in the society at large. Through using the opening of a youth club on the west side of Oslo as a case study, I discuss social mix policies and urban area programmes in a Norwegian context and whether the assumptions behind are realistic. The study is based on participant observations and semi-structured interviews with youths, teachers and social workers. The article demonstrates that differences in class hinder social relations and exchanges of resources across class and ethnicity, and that symbolic boundary work based on an intersection of class, ethnicity and residency can obstruct youth's sense of belonging to groups and places. The study demonstrates that structural and contextual factors must be incorporated in the development of policies and measures to improve neighbourhoods, and that these must be supplemented with measures within welfare-, housing- and urban policies.

Keywords

Social mix policies, urban area programmes, youth, social capital, boundary work

Introduksjon

Siden 1990-tallet har myndighetene i flere europeiske land fremmet sosial blanding («social mix») i nabolag, både som middel og mål for å forhindre boligsegregering (Cole & Green, 2010). Dette har bakgrunn i teorier om nabolagseffekter som viser at en konsentrasjon av fattige husholdninger i bestemte områder, kan føre til negative sosiale effekter (Ostendorf et al., 2001). En av teoriene bak sosial blanding er at individer danner nettverk og sosiale relasjoner på tvers av klasse og etnisitet når de bor i samme nabolag, og at personer fra lavere klasser og/eller med minoritetsbakgrunn vil dra nytte av dette i form av oppadgående sosial mobilitet samt sosial og kulturell integrering i storsamfunnet (Bolt & van Kempen, 2013). Land som Frankrike og Nederland har gjennomført omfattende boligpolitiske prosjekter hvor de har endret befolknings sammensetningen i segregerte boligområder ved å pålegge beboere å flytte, rive eksisterende boligblokker og bygge nytt for å tiltrekke seg en mer ressurssterk befolkning og dermed skape et mer sosialt og etnisk mangfold (Lelévrier, 2013; van Gent et al., 2018).

Myndighetene i Norge har ikke anført tilsvarende boligpolitiske beslutninger for å fremme sosial blanding. Likevel er bekymringer for negative nabolagseffekter og ambisjoner om sosial blanding til stede i statlig og kommunal politikk (Andersen & Skrede, 2017). En av strategiene i Norge – så vel som i andre europeiske land (van Gent et al., 2009) – har vært å initiere områdebaserte satsinger for bydeler definert som utsatte eller med dårligere levekår enn bygjennomsnittet (Andersen & Brattbakk, 2020). Dette gjelder spesielt for Oslo, som på nåværende tidspunkt har områdesatsinger i Groruddalen, Oslo sør og Oslo indre øst (Oslo kommune, 2021). I områdesatsingene har etablering av møteplasser vært et hyppig brukt verktøy for å bygge og støtte opp om relasjoner mellom beboere med ulik sosial og etnisk bakgrunn (Ruud et al., 2019).

I denne artikkelen ønsker jeg å diskutere sosial blandingspolitikk og områdebaserte tiltak i en norsk kontekst og hvorvidt antakelsene som ligger til grunn, er realistiske. Særlig skal jeg undersøke forventningen om at sosialt blandede nabolag understøtter sosiale relasjoner på tvers av klasse og etnisitet og dermed en utveksling av ressurser som videre kan bidra til oppadgående sosial mobilitet hos ungdom nederst i klassehierarkiet. For å belyse dette tar jeg utgangspunkt i opprettelsen av en ungdomsklubb vest i Oslo.

Ungdomsklubben ligger på Hovseter på Oslos vestkant – et område som skiller seg markant ut i vestkantens fysiske og sosiale landskap. Her er det høye boligblokker, dårlig vedlikeholdte utearealer og flere sosialboliger, i skarp kontrast til den øvrige vestkantens eneboliger og tomannsboliger med velstelte hager. Beboerne på Hovseter har dessuten i snitt dårligere levekår sammenlignet med befolkningen for øvrig på vestkanten, og andelen innvandrere er høyere (Bydelsfakta, 2020). I 2017 ble *Hovseterløftet* igangsatt for å forbedre både det fysiske og det sosiale miljøet på Hovseter, og i den forbindelse åpnet en ungdomsklubb i august 2019. Begrunnelsene for etableringen var blant annet å tilrettelegge for sosiale relasjoner blant ungdom på tvers av klasse og etnisitet (Bydel Vestre Aker, 2018; Fjeldalen & Granlund, 2017). Et av funnene i denne artikkelen er derimot at det primært var arbeiderklasseungdom fra Hovseter med etnisk minoritetsbakgrunn som besøkte klubben etter oppstart, mens øvre middelklasseungdom fra de omkringliggende områdene med etnisk majoritetsbakgrunn uteble.

Opprettelsen av ungdomsklubben på Hovseter rammer inn denne artikkelen, hvor jeg benytter empiri fra et tre måneders feltarbeid på Hovseter. Etter en presentasjon av de teoretiske argumentene bak sosial blandingspolitikk og tidligere forskning beskriver jeg studiens kontekst og hvordan jeg gjennomførte feltarbeidet. I analysen spør jeg hvorvidt ungdomsklubben og ungdomsskolen legger til rette for sosiale relasjoner på tvers av

klasse og etnisitet – og hva som hindrer eller fremmer dette. Videre belyser jeg symbolske grensdragninger (Lamont, 1992) og spør på hvilket grunnlag ungdommene kategoriserer hverandre og konstruerer grupper. Avslutningsvis oppsummerer jeg og diskuterer mulige implikasjoner.

Denne studien skiller seg fra de fleste kvalitative studier av blandede nabolag fordi konteksten er et velstående nabolag hvor majoriteten av innbyggerne tilhører den øvre middelklassen og har majoritetsbakgrunn. Andre studier belyser derimot sosial blanding i «utsatte» områder med en stor andel beboere fra lavere sosiale klasser og med minoritetsbakgrunn, eller gentrifiserte områder (for eksempel Watt, 2009; Butler, 2003). Ved å ta utgangspunkt i ungdom bidrar artikkelen også med et nytt perspektiv, da foreliggende studier av sosialt blandede nabolag oftest fokuserer på voksne beboere. Hovedparten av etnografisk forskning på ungdom i Oslo studerer ungdom som bor på østkanten (for eksempel Rosten, 2015; Eriksen, 2012; Smette, 2015). Ved å forske på ungdom på vestkanten bidrar artikkelen også til å gi en utvidet forståelse av ungdomslivet i Oslo.

Teoretiske argumenter bak sosial blandingspolitikk

Argumentasjonen bak politiske tiltak for å øke sosialt mangfold i boligområder er forankret i teorier om nabolageffekter. Studier har vist at det å bo i et nabolag med en konsentrasjon av fattige innbyggere kan hindre en persons livssjanser (Galster, 2007), det kan føre til sosial isolasjon (Wilson, 1987) eller svake nettverk og lav sosial kapital (Putnam, 2000). En konsentrasjon av ressursvake unge i et nabolag kan bidra til færre muligheter for læring, utilstrekkelig informasjon om fremtidige jobbmuligheter og mangel på rollemodeller (Cook et al., 2002). Derimot antar flere at nabolag som er blandet i form av sosial og etnisk bakgrunn, kan øke unges sosiale kapital gjennom interaksjoner mellom jevnaldrende på tvers av bakgrunn, samt bidra med positive rollemodeller i form av ressurssterke voksne beboere (Cole & Green, 2010; Galster, 2012).

Et annet utbredt argument for sosial blandingspolitikk er at disse nabolagene øker livskvaliteten til beboerne gjennom sosial kohesjon (Bolt & van Kempen, 2013). Sosial kohesjon refererer til limet som holder medlemmer av et sosialt system sammen, for eksempel et nabolag. Antagelsen er at fysisk nærhet mellom forskjellige sosiale og etniske grupper vil føre til sosial interaksjon mellom gruppene, som igjen kan føre til ulike former for sosial kohesjon, slik som sosiale nettverk, felles normer og tilhørighet (Dekker & Bolt, 2005; Kearns & Forrest, 2000). Tanken er videre at dette stimulerer sosial kontroll og øker tryggheten i nabolaget, og at det dermed reduserer antisosial adferd (Kearns & Mason, 2007).

Studier av nabolageffekter er et stort forskningsfelt, og flere har vært kritiske til ulike aspekter ved forskningen. Bauder (2002) hevder at det bakenforliggende narrative impliserer at beboere i fattige nabolag *selv* er ansvarlige for sin egen sosiale og økonomiske situasjon, og at forskningen ikke tar høyde for at folk har ulike normer omkring familie, utdanning og arbeid. I tråd med dette mener Lees (2008) at politikk og tiltak rettet mot sosialt blandede områder, konstruerer middelklassen som et normativt ideal, og at personer, grupper og livsstiler som ikke passer inn, ender opp med å bli dominerte. Videre kritiserer Bauder (2002) nabolageffektforskningen for å fokusere på nabolagenes kulturelle prosesser fremfor å se på overordnede strukturelle faktorer som sosial ulikhet og rasialisering. Slater (2013) utfordrer også ideen om at nabolaget former beboerne, ved å insistere på at det er personenes livssjanser som påvirker hvor de bor, og ikke bostedet som påvirker livssjansene deres. Han mener at det er strukturelle og institusjonelle faktorer slik som boligmarkedet og utdannelsessystemet som påvirker og opprettholder ulikhet i samfunnet.

Det har også blitt rettet skepsis mot forskningsmetodene som benyttes. Nabolagsforskning er hovedsakelig basert på kvantitative studier av effektene av å leve i et bestemt nabolag (Galster, 2012), og flere av disse viser motsetningsfylte resultater som er vanskelig å forklare teoretisk (Small & Feldman, 2012; Brattbakk & Wessel, 2017). Statistiske metoder kan beskrive korrelasjonen mellom karakteristikk ved et nabolag og individuell adferd, men ikke *hvorfor* de korrelerer (Bauder, 2002). Forskere som Small og Feldman (2012) argumenterer dermed for i større grad å benytte etnografiske studier av praksiser og interaksjoner i nabolagene til å undersøke mekanismene bak de observerte eller manglende effektene som de kvantitative studiene viser.

Sosiale relasjoner og sosial kapital

Som beskrevet over, så eksisterer det politiske og teoretiske forventninger om at sosialt blandede nabolag tilrettelegger for sosial kapital i større grad enn segregerte nabolag. Sosial kapital har blitt definert på forskjellige måter (Portes, 1998), blant annet gjennom Bourdieus individorienterte perspektiv. Bourdieu (1986) definerer sosial kapital som «the aggregate of the actual or potential resources which are linked to possession of a durable network of more or less institutionalized relationships of mutual acquaintance and recognition» (s. 248). Fokuset ligger dermed på nettverk og ressursene de gir tilgang til.

Bourdieu (1986) tilnærming til sosial kapital henger tett sammen med beskrivelsen hans av samfunnets klassestruktur: en modell av «det sosiale rommet» som består av objektive sosiale posisjoner som er hierarkisk strukturerte. En persons posisjon i klassehierarkiet avhenger av mengden økonomisk og kulturell kapital personen innehar. Økonomisk kapital er penger og materielle ressurser, mens kulturell kapital omfatter utdanning, kunnskap samt tilgang til og håndtering av anerkjente kulturelle koder (Bourdieu, 1986). Fordi ressursene som er tilgjengelig gjennom sosiale nettverk, avhenger av plasseringen personene i nettverket har i det sosiale rommet, er sosial kapital stratifisert. Slik kan sosial kapital også benyttes til å avansere i klassehierarkiet fordi det kan gi adgang til andre former for kapital; for eksempel kan en person mobilisere nettverket for å skaffe seg en ny jobb.

Studier der kvalitative metoder er brukt for å undersøke sosiale nettverk og relasjoner i sosialt blandede nabolag, viser at det å bo i samme nabolag ikke nødvendigvis fører til interaksjon eller nettverk. Forskjellige grupper, slik som etniske majoritetsgrupper og minoritetsgrupper, arbeiderklasse og middelklasse, kan bo i det samme nabolaget, men likevel ikke møte hverandre i hverdagen. Dette skyldes at de lever i «ulike sosiale verdener» (Atkinson & Kintrea, 2000; Watt, 2009; Bolt et al., 2010) og at blandede nettverk i nabolagene ikke oppstår (Blokland & van Eijk, 2010; Butler, 2003). Dermed vil de som er nederst i det sosiale rommet, i begrenset grad dra nytte av ressursene til naboene som er lokalisert høyere i hierarkiet.

I tråd med disse resultatene argumenterer noen forskere for at nabolaget i seg selv ikke nødvendigvis legger til rette for interaksjon, og de mener derfor at studiene (og politikken) heller må rette søkelyset mot nabolagets institusjoner og «micropublics», som ungdomsklubber og skoler. De påpeker at sosiale relasjoner på tvers av klasse og etnisitet kan oppstå og utspille seg på andre måter her fordi man faktisk møter hverandre oftere (Small, 2004; Nast & Blokland, 2014; Amin, 2002). I denne studien ser jeg både på nabolaget og den lokale skolen og ungdomsklubben.

Hovseter og Røa

Oslo har blitt karakterisert som en segregert by både når det gjelder klasse og etnisitet. Nabolag på østkanten er overrepresentert av arbeiderklasse og etniske minoriteter, og nabolag på vestkanten er dominert av middel- og overklasse og den etniske majoriteten (Ljunggren & Andersen, 2015; Wessel, 2017).

Denne studiens caseområder, Hovseter og Røa, befinner seg i bydel Vestre Aker som ligger vest i Oslo og som huser omkring 50 000 innbyggere. Levekårene i bydelen er gode; sammen med bydel Ullern innehar bydel Vestre Aker byens høyeste andel overklassebefolkning og laveste andel arbeiderklassebefolkning, samt mer enn halvparten av Oslos sosiale goder. Sistnevnte refererer til at innbyggerne blant annet har bedre sosiale nettverk, bedre karakterer i skolen og høyere forventet levealder enn de fleste av bydelene på østkanten (Ljunggren et al., 2017). Videre hadde bydel Vestre Aker, sammen med bydelene Nordre Aker og Nordstrand, den laveste andelen innvandrere og etterkommere av innvandrere i Oslo i 2018, med 17 %. Til sammenligning lå andelen på rundt 50 % i bydel Alna som ligger i øst, og 33 % i Oslo under ett (Oslo kommune, 2020).

Bydel Vestre Aker er dermed en av bydelene i Oslo med minst sosialt og etnisk mangfold. Likevel er Hovseter og Røa en interessant case for å studere relasjoner på tvers av klasse og etnisitet fordi området er et av få steder på vestkanten som har en blandet innbyggingsammensetning.

Hovseter og Røa ble etablert som boligområder på ulike tidspunkt. Jordbruksområdene på Røa ble utviklet fra starten av 1900-tallet, og området ble etablert som en forstad i Oslo på midten av 1930-tallet. Hovseter, derimot, ble utviklet som en drabantby på starten av 1970-tallet. Utbyggingen av drabantbyene var en respons på boligmangel og dårlige standarder på eksisterende boliger i Oslo. De ble primært lagt til de østlige og sørøstlige delene av byen – unntaket var utbyggingen av Hovseter som i dag står som vestkantens eneste drabantby. I dag er 80 % av alle boligene på Hovseter blokker, hvor rundt 60 % av boligene både på Røa og i bydelen som helhet er eneboliger eller tomannsboliger (Bydelsfakta, 2020).

I tillegg til de fysiske forskjellene er det også sosiale ulikheter mellom Hovseter og Røa. Røa deler de sosiodemografiske karakteristikene til bydelen for øvrig, mens Hovseter skiller seg ut. Det er en høyere andel personer mellom 30–59 år med lavere utdanningsnivå på Hovseter enn i bydelen sett under ett (13 % sammenlignet med 9 %), og andelen lavinntektsfamilier med barn er høyere på Hovseter, med 9 % sammenlignet med bydelens 4 % (Bydelsfakta, 2020). 70 % av bydelens sosialboliger ligger på Hovseter, og trangboddheten er dobbelt så stor som i bydelen generelt (10 % mot 5 %) (Bydelsfakta, 2020).

En større andel av innbyggerne på Hovseter er innvandrere eller etterkommere av innvandrere enn i bydelen for øvrig: 22 % av befolkningen på Hovseter har innvandrerbakgrunn, mot 16 % i bydelen som helhet (Bydel Vestre Aker, 2018). Videre har Hovseter det høyeste antallet immigranter fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa (ikke EU-land) som har bodd i bydelen i mindre enn fem år (Bydelsfakta, 2020).

Siden utbyggingen av Hovseter på starten av 1970-tallet har de kommunale boligblokkene og utearealene rundt torget, som utgjør kjernen i drabantbyen, i liten grad blitt vedlikeholdt, og flere av næringslokalene står tomme. Videre har de kommunale høyblokkene bomiljøutfordringer, da de huser både barnefamilier og beboere med redusert boevne – personer som har vanskelig for å bo selvstendig på grunn av rusavhengighet og/eller psykisk lidelse. Som respons til dette ble områdesatsingen Hovseterløftet igangsatt av bydelsutvalget i Vestre Aker i 2017, med midler fra Oslo kommune. Hovseterløftet er dermed ikke et tiltak på lik linje med andre områdesatsinger i Oslo, hvor både staten og kommunen tildeler midler til sats-

ingene. Likevel er bydelen inspirert av Groruddalssatsingens metoder for områdeløft (Bydel Vestre Aker, 2018, s. 2).

Innsatsen på Hovseter er rettet mot bomiljøet i og rundt de kommunale blokkene, med barn og ungdom som den primære målgruppen. Målene til Hovseterløftet er blant annet å forbedre uteområdene, at Hovseterbeboerne skal bli bedre kjent og å etablere «gode møteplasser, inkludert fritidsklubb for barn og unge i *hele* bydelen» (Bydel Vestre Aker, 2018, s. 7, min utheving). Implisitt blir det i målsetningen referert til at ungdomsklubben skal være sosialt blandet, noe som mer eksplisitt ble uttalt av lokalpolitikere før opprettelsen av ungdomsklubben (Fjelddalen & Granlund, 2017) og av lærerne og sosialarbeiderne jeg møtte under feltarbeidet, underveis i og etter klubbens oppstart. I ungdomsklubben jobbet de også aktivt med å tilby særskilte aktiviteter, som kurs i dataprogrammering, for å tiltrekke en mer heterogen gruppe ungdom. En blanding av sosiale grupper på ungdomsklubben var antatt å være verdifullt for ungdommene, særlig for de fra Hovseter med «færre ressurser», slik at de kunne utvide sin sosiale kapital.

Uteområdene og fasadene på de kommunale blokkene ble renovert i 2018–2019, og ungdomsklubben åpnet august 2019. Områdeløftet var tiltenkt å vare fra 2018 til 2021, men på grunn av manglende finansiering og omprioritering i bydelen ble flere av initiativene satt på pause i 2020. Bydelsutvalget har likevel opprettholdt bevilgningen til ungdomsklubben.

Feltarbeid på Hovseter og Røa

Artikkelen bygger på min masteroppgave (Staven, 2020), hvor empirien primært ble innsamlet gjennom et tre måneders langt feltarbeid blant ungdom mellom 13 og 20 år fra Hovseter og Røa fra august til november 2019. Fagpersoner, som lærere og sosialarbeidere, var også inkludert i feltarbeidet, men hadde en mindre rolle.

Under feltarbeidet gjennomførte jeg deltagende observasjoner på ungdomsklubben og ungdomsskolen på Hovseter. Klubben var åpen én eller to kvelder i uka, i lunsjpausen i skoletiden og om ettermiddagene etter skoletid. I alt besøkte jeg klubben 15 ganger, hvor jeg observerte og snakket med ungdom, og noen ganger hjalp jeg klubbens personale med praktiske gjøremål. I feltarbeidet på ungdomsskolen fulgte jeg to klasser med 30 elever på 10. trinn i en periode på seks uker, med observasjoner to til fire ganger i uken. Jeg tilbragte vanligvis halve dagen på skolen, hvor jeg observerte i undervisningen og i friminuttene.

Mot slutten av feltarbeidet gjennomførte jeg intervjuer med 22 ungdommer, hvorav 20 var 14 eller 15 år og 2 var rundt 20 år. Informantene ble intervjuet alene, i par eller i grupper på tre. 15 av deltagerne var jenter og 7 var gutter. 7 av ungdommene som ble intervjuet, hadde etnisk minoritetsbakgrunn, definert som innvandrere eller etterkommere av innvandrere, og 15 hadde etnisk majoritetsbakgrunn, definert som født i Norge med en eller to norskfødte foreldre. Deltagerne ble videre kategorisert som tilhørende arbeiderklasse ($n = 6$) eller øvre middelklasse ($n = 16$). Denne kategoriseringen ble pragmatisk utført basert på hva ungdommene oppga at foreldrene deres hadde av utdanning og yrke, i tråd med lignende kvalitative studier (for eksempel Lareau, 2003).

Intervjuene var semistrukturerte og varte mellom 35 og 80 minutter. Hovedtemaene i intervjuguiden inkluderte fritidsaktiviteter, bosted, venner, skole og aspirasjoner. Siden intervjuene ble gjennomført mot slutten av feltarbeidet, snakket vi også om hendelser jeg hadde observert, som informantene kunne kommentere og forklare. Videre ba jeg informantene reflektere over forskjeller og likheter mellom dem selv og medelever på skolen. Flere skilte mellom ungdom fra Hovseter og fra områdene rundt, noe som senere ble grunnlaget for et komparativt perspektiv i analysen.

Intervjuene ble tatt opp på bånd, transkribert og kodet. Jeg benyttet en tematisk og empirisk tilnærming til kodingen av både intervjuene og feltnotatene, hvor jeg konstruerte koder som «ungdomsklubben», «skolearbeid» og «fremtidsvisjoner», med underkoder som «ikke tid til ungdomsklubben» og «opptatt av gode karakterer». Deretter kategoriserte jeg kodene i bredere definerte kategorier hvor flere ble konstruert på bakgrunn av teoretiske konsepter, som «stedstilhørighet» og «sosial kapital». I sistnevnte kategori inngikk ungdommenes fortellinger og mine observasjoner av sosiale relasjoner på skolen og på fritiden samt formen på disse. Ungdommenes kategoriseringer og beskrivelser av seg selv og andre ble kodet som «grensdragninger» med underkoder som «klasse», «etnisitet» og «sted».

Empirien ble gjennomgått flere ganger, og analysen var dermed en kontinuerlig prosess hvor jeg skiftet mellom å jobbe med data og teori. I dette arbeidet ble studiens problemstilling tilspisset, og jeg valgte å sammenligne ungdom fra Hovseter og de fra områdene rundt for å undersøke relasjonene på tvers av klasse og etnisitet. Dette var pragmatisk fundert; alle som tilhørte arbeiderklassen og hadde etnisk minoritetsbakgrunn – med unntak av to ungdommer – bodde på Hovseter, mens de som tilhørte den øvre middelklassen og hadde etnisk majoritetsbakgrunn, bodde i de omkringliggende områdene. Dessuten var denne sammenligningen til stede i empirien, siden ungdommenes grensdragninger dreide seg om disse to gruppene.

Alle de omkringliggende områdene til Hovseter omtaler jeg som Røa, siden de innehar lignende fysiske og sosiale karakteristikk. Videre vil jeg understreke at kategoriseringen av ungdom fra Hovseter og Røa som to grupper er et pragmatisk grep, og at det er heterogeniteten innad i disse kategoriene som generaliseres.

Prosjektet ble godkjent av Norsk senter for forskningsdata (NSD) før prosjektstart og har fulgt deres retningslinjer for forskning blant barn og unge samt for innsamling og oppbevaring av data. For å sikre konfidensialitet har jeg gitt deltakerne pseudonymer, endret noen detaljer og utelatt landbakgrunn.

Parallele hverdagsliv i samme nabolag

Etter skoleferien i 2019 åpnet ungdomsklubben på Hovseter som et ledd i områdesatsingen Hovseterløftet. Som tidligere beskrevet var et av målene med den nye ungdomsklubben å skape en inkluderende arena for all ungdom i bydel Vestre Aker, på tvers av sosial klasse og etnisitet. Lærere og sosialarbeidere jeg møtte under feltarbeidet, var opptatt av å skape en mangfoldig møteplass, slik at ungdom fra Hovseter, som hadde «færre ressurser», skulle kunne danne sosiale nettverk med ungdom i bydelen med «flere ressurser» og videre dra nytte av disse. Dette var i tråd med antagelser om at sosialt blandede nabolag understøtter sosial kapital. I det som følger, skal jeg diskutere hvorfor ungdomsklubben, på tross av målet om mangfold, ble et møtested primært for ungdom fra Hovseter.

Økonomiske betingelser for fritidsliv

Ungdomsklubben på Hovseter hadde under feltarbeidet besøk av mellom 20 og 40 ungdommer på en vanlig kveld. Noen ble værende hele åpningstiden mens andre stakk innom en kort tur. På klubben spiller ungdommene biljard, bordtennis og tv-spill, lager musikk i musikkstudioet, danser i dansesalen eller henger på kjøkkenet og snakker, hvor det også blir servert mat. Omkring en tredjedel av de besøkende er jenter.

Det er primært ungdomsskoleelever som benytter klubben regelmessig, men også ungdom opp til 20 år kommer innom. Felles for de aller fleste besøkende er at de har etnisk minoritetsbakgrunn og bor i kommunale boliger på Hovseter. Det var ingen ungdommer med majoritetsbakgrunn som besøkte ungdomsklubben under feltarbeidet, foruten i

friminuttene og ved én observasjon. Dette korresponderer med hvem som besøker ungdomsklubber i Oslo for øvrig. Ungdom med lav sosioøkonomisk status tilbringer mer tid på ungdomsklubber enn de med høyere sosioøkonomisk status, og ungdom med innvandrerbakgrunn besøker ungdomsklubber betydelig oftere enn ungdom med norskfødte foreldre, også uavhengig av sosioøkonomisk status (Bakken, 2018).

Ungdomsklubben ble raskt en viktig del av hverdagen til mange av ungdommene fra Hovseter, og på tross av at den hadde vært åpen i kort tid da feltarbeidet startet, var det flere som fortalte at klubben var det beste med nabolaget. Samholdet hos ungdommene som benyttet klubben ble også fremhevet – et samhold som ble forsterket av å ha en møteplass. Klubben bidrar dermed til å styrke fellesskapet blant ungdommene på Hovseter og deres sosiale kapital. Likevel vil den sosiale kapitalen de bygger her, i liten grad kunne gi tilgang til ressurser som de ikke allerede innehar selv, siden alle befinner seg omtrent likt i det sosiale rommet (jf. Bourdieu, 1986). Den sosiale kapitalen de får gjennom deltakelse i klubben, bidrar ikke ifølge dette perspektivet til oppadgående sosial mobilitet.

Når ungdom fra Hovseter ikke er på klubben om kveldene, er de enten hjemme og ser på tv-serier eller ute i lokalmiljøet. Jentene, som typisk er sammen i mindre grupper, besøker hverandre hjemme, men dette er vanskeligere for guttene, som oftere er sammen i større grupper. Leilighetene til de aller fleste er for små for besøk av mange, som bidrar til at klubben er en naturlig møteplass.

Av ungdommene fra Hovseter som jeg snakket med under feltarbeidet, var det kun én gutt som deltok i en organisert fritidsaktivitet. Et stort flertall av ungdommene fra Hovseter går ikke til organiserte aktiviteter, men har uformell fritid etter skolen, som belyst ovenfor. Dette korresponderer med hvordan arbeiderklassefamilier organiserte hverdagen i Lareaus (2003) studie fra USA, hvor hun peker på nettopp klasse som en avgjørende strukturerende faktor i barnas liv. Selv om jeg ikke har empiri som eksplisitt viser foreldrenes oppdragelsesstiler, antyder ungdommenes fortellinger og praksiser ulike klassede fritidsliv. Barna fra arbeiderklassefamiliene i Lareaus studie hadde lange perioder uten organiserte aktiviteter hvor de lekte med barn i nabolaget eller så på TV. På Hovseter er TV-en byttet ut med smarttelefonen, som ungdommene benytter til å se TV-serier og spille spill på. Bortsett fra det er organiseringen av ungdommenes hverdagsliv nokså lik, og overføringer av ressurser gjennom organiserte fritidsaktiviteter forekommer sjeldent.

Ungdommene fra Hovseter hadde ulike forklaringer på hvorfor de ikke går til organiserte aktiviteter. Noen fortalte at de foretrekker ungdomsklubben og tilbudene de har der, mens andre sa at de ikke er interessert i organiserte aktiviteter. Andre beskrev at familiens økonomi spiller en rolle, som en av jentene som fortalte at hun drømmer om å gå til ridning sammen med et par klassekamerater fra Røa, men at familien ikke har råd til det. Den økonomiske situasjonen til flere av familiene fra Hovseter kom også til uttrykk i skolen, blant annet gjennom at elever måtte få bidrag fra en felles oppspart «klassekasse» for å kunne bli med på klasseturer. En utstyrsbod som ligger på Hovseter, hvor man kan leie forskjellig sportsutstyr gratis, er også svært godt brukt av de lokale beboerne. Den lave økonomiske kapitalen til flere av familiene på Hovseter er dermed en viktig grunn til at mange av ungdommene fra området ikke deltar i organiserte aktiviteter.

Mens ungdommene fra Hovseter i denne studien drar hjem etter skolen, henger ute i nabolaget eller på ungdomsklubben, og dermed har fleksible ettermiddager og kvelder, drar de aller fleste av ungdommene fra Røa videre til en organisert fritidsaktivitet. Fotball er mest populær, etterfulgt av bandy og volleyball. Hos enkelte var ridning, korps og pianotimer faste aktiviteter. Av de 16 ungdommene fra Røa som jeg intervjuet, deltar 14 i én eller to organiserte aktiviteter. Flertallet deltar i organiserte aktiviteter tre eller fire ganger i uken.

Deres hverdagsliv har dermed likheter med middelklassebarna i Lareaus (2003) studie. Disse funnene er også i tråd med studier som viser at oslounngdom med høy sosioøkonomisk status og norskfødte foreldre, i større grad deltar i organiserte aktiviteter og trener mer enn jevnaldrende med lavere sosioøkonomisk status og foreldre som har innvandret til Norge (Bakken, 2018).

En viktig grunn til at ungdom fra Røa ikke benytter seg av ungdomsklubben, er dermed at de aller fleste deltar i organiserte aktiviteter etter skoletid. Flere fortalte at de er «for travle» til å besøke klubben. Dessuten bor alle informantene fra Røa i enebolig eller tomannsbolig hvor det er romslig og plass til besøk. Flere fortalte at de ofte har venner på besøk for å se film og TV-serier, spise pannekakefrokost eller ha bandøving i kjelleren. Familiens komfortable økonomiske situasjon muliggjør at de kan betale for fritidsaktiviteter og tilhørende utstyr, samt at de har stor boltreplass hjemme. De mange aktivitetene ungdommene fra Røa har å fylle fritiden med, bidrar til at klubben er mindre attraktiv for dem enn for ungdom fra Hovseter. Sosial klasse bidrar dermed til at ungdom fra Hovseter og Røa lever forskjellige fritidsliv, og at ungdomsklubben ikke blir arenaen for å skape sosial kapital på tvers av klasse og etnisitet som den var tenkt å være.

«Mindre sterke», men mangfoldige bånd på skolen

Ungdom fra Hovseter og Røa møtes sjeldent på tvers av klasse og etnisitet på fritiden. Skolen, derimot, er en arena hvor elever med ulik bakgrunn møter hverandre daglig. Ifølge Nast og Blokland (2014) er skolen derfor en arena som kan legge til rette for nettverk og ressurser som ikke nødvendigvis oppstår «av seg selv», i nabolaget.

Under mine observasjoner på skolen besto mange av gruppene som var sammen i friminnuttene, kun av ungdommer med majoritetsbakgrunn. En grunn til dette er at de fleste elevene på Hovseter skole har etnisk majoritetsbakgrunn; andelen minoritetsspråklige elever er 18,5 % (Oslo kommune, 2019). Likevel observerte jeg også flere sosiale fellesskap som besto av både minoritets- og majoritets elever med forskjellig klassebakgrunn, særlig blant jentene.

Elevene som var sammen på tvers av klasse og etnisitet, fortalte at felles interesser og verdier er viktige faktorer for å danne vennskap. Holdninger til skolearbeid er særlig noe som forener på tvers av bakgrunn. Mange er opptatt av å gjøre det bra faglig, og flere av elevene som går i 10. klasse ønsker å få gode karakterer til det kommende opptaket til videregående skole. Relativt like verdier knyttet til skolen, bidrar dermed til å danne vennskap og grupper på tvers av klasse og bakgrunn i skoletiden. Disse manifesterer seg derimot sjeldent utenfor; flere fortalte at på tross av samvær på skolen, møtes de ikke på fritiden. De fleste begrunner dette med at de har forskjellige fritidsaktiviteter og derfor ikke har tid til å treffes. Fordi relasjonene ikke opprettholdes utenfor skolen, kan disse sosiale båndene kategoriseres som «mindre sterke» enn båndene blant dem som også møtes på fritiden, og det kan tenkes at få benytter seg av «skolenettverkets» ressurser.

Skolen kan legge til rette for at elever på tvers av klasse og etnisitet treffes, skaper sosiale bånd og får felles opplevelser. Likevel er det usikkert hvorvidt elevene opprettholder vennskapet når de går ut av ungdomsskolen. Noen av de eldre ungdommene fra Hovseter som jeg møtte, fortalte at de har mistet kontakten med klassekameratene de hadde fra Røa etter de startet på videregående. De holder derimot kontakten med klassekameratene fra Hovseter. Sistnevnte møter de i nabolaget eller på klubben, mens de fra Røa fortsatt går til fritidsaktiviteter. De lever stadig parallelle liv, noe som blir forsterket av at de nå heller ikke møter hverandre på skolen.

Grensedragninger basert på klasse, etnisitet og bosted

Personer har en tendens til å kategorisere hverandre og vurdere hvorvidt andre er lik en selv (Jenkins, 2000). Folk trekker *symbolske grenser*, hvor de gjør forskjell på og kategoriserer seg selv og andre (Lamont, 1992). Dette kan påvirke hvem de danner sosiale relasjoner med, og dermed deres sosiale kapital. Selv om Amin (2000, s. 60) argumenterer for at slike former for gruppedannelser først og fremst handler om hva «vi» har delt, ikke grensen som deler «oss» fra «dem», kan kategoriseringsprosesser hindre relasjoner på tvers i å oppstå. Gjennom å danne inn- og utgrupper kan individer innenfor konstruerte grenser hevde legitimitet og tilegne seg ressurser eller kompetanser, og dermed opprettholde ulikheter og oppheve en følelse av tilhørighet til de som står utenfor (Lamont, 1992). Det å studere innholdet i de symbolske grensene kan dermed belyse ulike former for ulikhet. Igjen vil jeg ta utgangspunkt i ungdomsklubben for å beskrive hvordan symbolske grenser mellom ungdommene blir konstruert, og hva de inneholder.

Klubben som sted for «Hovsetergjengen»

Selv om klubben kun hadde vært åpen noen måneder under mitt feltarbeid, var det allerede tydelig blant elevene på ungdomsskolen at det primært var ungdom fra Hovseter som besøkte stedet. Et *sted* er konstituert av mennesker og grupper, og hvem personer identifiserer seg med, kan spille en rolle for hvordan de forholder seg til ulike steder (Altman & Low, 1992). Et intervju med to jenter fra Røa illustrerer dette. De fortalte at de ikke har lyst til å besøke klubben fordi de ikke kjenner noen som bruker den, og de er usikre på om det er deres «type gjeng» som er der, siden det kun er jevnaldrende fra Hovseter som drar dit. Slik beskriver de hvem som bruker klubben:

Thea: De er litt mer sånn *gangster*.

Anna: Ja! Kanskje ikke så interessert i skole som oss, kanskje.

Thea: Ja, litt mindre interessert i skolen. De har kanskje ikke fritidsaktiviteter som de skal på, så da kan de henge der. Også, det er bare at det er gøy å være der sikkert, når de er der sammen. Det handler jo mye om personene som er der også.

Anna: Ja, de [har det] jo ofte gøy sammen hvis de er samme type mennesker, samme gjeng.

Utdraget viser at Thea og Anna trekker symbolske grenser mellom seg selv og de som benytter klubben. De kategoriserer sistnevnte, og dermed sine jevnaldrende fra Hovseter, som «gangstere», som de videre beskriver som noen som er mindre interesserte i skolen enn dem selv, og som ikke går til fritidsaktiviteter. Gjennom en dannet og høflig samtale hvor de beskriver hvem som bruker ungdomsklubben, markerer Thea og Anna en avstand til skolekameratene sine fra Hovseter. De forholder seg ikke eksplisitt til dem som enten «klasset» eller «rasialiserte», selv om de hentyder dette i bruken av ordet «gangster». Senere i intervjuet, når vi snakker om Hovseter som *sted*, derimot, er de mer eksplisitte; de definerer Hovseter som «et innvandrerstrøk», «mindre trygt enn Røa» og som et område som «ikke ser veldig hyggelig ut».

Thea og Annas skepsis til Hovseter som sted og ungdommene som bor der, er medvirkende til at ungdomsklubben ikke fremstår særlig attraktiv for dem. I tillegg går begge til organiserte fritidsaktiviteter flere ganger i uken og har derfor ikke mye tid til overs. Dessuten fortalte jentene at de ikke er tilhengere av «steder hvor voksne prøver å tvinge barn til å bli venner», som klubben fremstår for dem – en interessant uttalelse som klubbens målsetning om sosial kapital kan ses i lys av.

Thea og Anna forbinder klubben med ungdom fra Hovseter, og er ikke alene om dette synet blant ungdommen fra Røa. Flere ungdommer fra Hovseter er derimot ikke enig i dette stedskriteriet. I en samtale med Nabika fra Hovseter og Karen og Lene fra Røa ble det tydelig at Nabika ønsker å ta med de to sistnevnte til klubben, noe de ikke er særlig interessert i. Samtalen handlet om «Hovsetergjengen», som Nabika definerer som «utlendinger som bor på Hovseter som kjenner hverandre og henger sammen».

Karen: Ville det ha vært rart hvis jeg hadde blitt med [i Hovsetergjengen]?

Nabika: Ja! Men altså, det ville ikke ha vært rart hvis du danset med oss liksom på [klubben].

Karen: Jeg er ikke helt typen, kanskje?

Nabika: Det spørs hvis du kan danse da. [Ler].

Karen: [Ler]. Jeg er helt elendig til å danse. Du burde ikke invitere meg!

Nabika, Karen og Lene er gode venner og har kjent hverandre siden barneskolen. Likevel er det kun Karen og Lene som møtes etter skolen, og de gjør «alt sammen»; de spiller fotball og i korps, går til og fra skolen og er ofte på besøk hos hverandre. Nabika, derimot, er for det meste på klubben. I samtalen mellom de tre ble det tydelig at de har ulike oppfatninger av «Hovsetergjengen» og ungdomsklubben. For Nabika er førstnevnte en gruppe med «utlendinger» som bor på Hovseter, og derfor ville det være rart hvis Karen ble med i denne gruppen. Andre ungdommer fra Hovseter definerer også «Hovsetergjengen» slik. Derimot hørte jeg aldri noen oppgi etnisitet som kriterium for å besøke ungdomsklubben, noe Nabika heller ikke gjorde. Nabika ser på klubben som en møteplass for *alle*, uansett sosial og etnisk bakgrunn. Karen derimot, er mer usikker på dette, da hun markerer en motstand mot å bli med på klubben.

Noen uker før denne samtalen hadde Nabika tatt med Karen og Lene en kort tur på klubben i et friminutt. Under intervjuet med de tre jentene prøvde Nabika å overtale de to andre om å heller bli med på klubben på kveldstid, siden det var «mye bedre da». Karen og Lene lot seg ikke overbevise, men lo snarere av forslaget, og sa verken ja eller nei. Det var med andre ord en viss ambivalens i relasjonen mellom de tre jentene, og ulike oppfatninger av hvem som tilhørte hvilke grupper. Slik jeg tolket samtalen, føler ikke Karen og Lene at de hører til blant «gjengen» med ungdom fra Hovseter, og derfor er ikke klubben «deres sted», siden klubben har fått tildelt mening gjennom de sosiale og kulturelle prosessene som eksisterer der (jf. Altman & Low, 1992). Klubben er assosiert med de besøkendes klasse, etnisitet og bosted, og de føler ikke at de hører hjemme der. Derfor avviser de Nabikas invitasjon.

«Vestkantens østkant» – klasse og etnisitet som stedsmarkører

Mens mange av ungdommene fra Røa ikke føler tilhørighet til ungdomsklubben på grunn av assosiasjonen til Hovseter og de besøkendes klasse og etnisitet, er det mange av ungdommene fra Hovseter som *kun* føler tilhørighet til ungdomsklubben og Hovseter. Disse føler derimot ikke tilhørighet til vestkanten for øvrig. Dette var spesielt fremtredende blant de litt eldre ungdommene som gikk på videregående.

En kveld på ungdomsklubben møtte jeg to menn på 19 år, Bashir og Kemal, som hadde vokst opp på Hovseter. Vi snakket om ungdom fra Hovseter og Røa, som ifølge Bashir er «forskjellige på alle områder: penger, interesser, hudfarge og så videre». Bashir fortalte at han pleide å spille fotball med klassekamerater fra Røa da han gikk på ungdomsskolen, men at de aldri var sammen etter trening på grunn av disse forskjellene. Nå går han på en videregående

skole på vestkanten hvor elevsammensetningen ligner den på Hovseter skole; majoriteten av elevene har majoritetsbakgrunn og er fra velstående områder. Bashir føler at han også på videregående er veldig ulik fra sine medelever, og han er sjelden sammen med dem på fritiden. For å illustrere hvem Bashir foretrakk å være med, pekte han på Kemal og sa: «Denne fyren, vi har kjent hverandre siden vi var barn. Vi har den samme bakgrunnen, vi bor i den samme blokka, vi har de samme interessene, vi er begge fra [land]. Selvfølgelig er vi venner.» Kemal nikket og sa at han følte det på den samme måten.

Bashir føler seg ikke hjemme på vestkanten, men har likevel valgt å studere på en videregående skole på denne siden av byen. Andre jeg snakket med, hadde bevisst valgt å søke seg til videregående skoler på østkanten fordi de ønsket et større mangfold, slik som Mawusi, en 17 år gammel jente fra Hovseter. Da hun gikk på ungdomsskolen, følte hun seg ikke helt hjemme: «(...) Når man går på en skole som Hovseter der alle i klassen din er etnisk norske, så ser man lett at det er *du* som skiller deg ut.» Mawusi hadde venner med majoritetsbakgrunn på ungdomsskolen, men har primært venner med minoritetsbakgrunn i dag. På videregående føler hun seg mer komfortabel enn på Hovseter skole, og hun synes det er enklere å få venner der: «(...) Det er mye lettere å komme i kontakt med noen som har en minoritetsbakgrunn. (...) Man vet liksom den samme *struggle* om hvordan det er å være utlending på en måte, eller at man kanskje ikke er helt norsk.» Mawusis følelse av tilhørighet med jevnaldrende henger altså tett sammen med felles erfaringer med å være i minoritet.

Studier fra Furuset på østkanten i Oslo viser at flere ungdommer som bor der, identifiserer seg med Oslo, og da spesielt med østkanten (Eriksen, 2018; Andersen & Biseth, 2013). Likevel har de ikke nødvendigvis en særlig sterk nasjonal identitet, og mange etniske minoritetsungdommer fra Furuset kaller seg for «utlendinger», slik mange fra Hovseter også gjør. På Hovseter, derimot, møtte jeg ingen som identifiserte seg sterkt med vestkanten på samme måte som ungdom fra Furuset identifiserer seg med østkanten. Som samtalene med Bashir, Kemal og Mawusi viser, har ungdom fra Hovseter tvert imot opplevd å føle seg annerledes enn sine jevnaldrende fra Røa og vestkanten for øvrig.

Det fysiske og sosiale miljøet på Hovseter og Røa er kontrastfylt, noe ungdommen som bor der, er bevisst på og definerer seg selv og andre på bakgrunn av. Velstående og fattige familier, majoriteten og minoriteter, bor i samme område, samtidig som området er preget av en mikro-segregering hvor Hovseter ligger for seg selv. Oslo er også en viktig referanse for ungdommene, ikke minst diskursen om «den delte byen». Det er i denne konteksten at uttrykket «vestkantens østkant», som blir benyttet av både ungdom og voksne for å beskrive Hovseter, uttrykker at Hovseter ikke *egentlig* passer inn på vestkanten.

Bourdieu (1996, 1999) hevder at det sosiale rommet har en tendens til å manifestere seg i det geografiske rommet; personer fra forskjellige klasser bor i forskjellige områder. Dette er nært relatert til personers *habitus*, som viser til at folk er sosialisert inn i forskjellige miljøer og opplever verden på forskjellige måter. Begrepet *sense of one's place* refererer til at individer «vet hvor de hører hjemme» både sosialt og geografisk. I forlengelsen av dette argumenterer Savage og kolleger (2005) for at folk er komfortable når det er en sammenheng mellom *habitus* og *felt* – de sosiale arenaene hvor sosial handling foregår, og hvor det eksisterer feltspesifikke regler og kamper. Derimot er personer ukomfortable når *habitus* og *felt* ikke korresponderer. Ungdom fra Hovseter opplever ikke nødvendigvis en slik sammenheng. De føler en tilhørighet til Hovseter, men ikke til vestkanten. De har en *selektiv tilhørighet* (Watt, 2009) hvor de sliter med å tilegne seg vestkanten som sitt sted fordi gjennomsnittsinnbyggerne er høyere lokalisert i klassehierarkiet enn dem selv. Samtidig er det tydelig i min empiri at det ikke kun er klasseposisjonen som er årsaken til denne manglende tilhørigheten, men også etnisitet og/eller det å tilhøre en minoritet, slik at disse faktorene krysses.

Ungdom fra Hovseter føler en sterk tilhørighet til Hovseter som sted og til «Hovsetergjengen», som muligvis blir forsterket av å bli sett på av seg selv og andre som «vestkantens østkant». Samtidig beskriver flere av ungdommene at Hovseter har mindre attraktive sider. Naboer med rusavhengighet og mangelfullt vedlikehold av boligblokkene og utearealene ble nevnt av flere. Slike bekymringer var det ingen av ungdommene fra Røa som fortalte om, tvert imot fortalte de at Røa er et stille og rolig sted hvor de føler seg trygge. I tillegg til å føle en tilhørighet til nabolaget, kjenner også de fleste informantene fra Røa på en tilhørighet til vestkanten. En av jentene forteller følgende om Røa: «Det er jo tydelig at folk her har penger, liksom. Men sånn, vi er jo oppvokst med det og jeg vil ikke si at det er noe negativt. Det er veldig hyggelig her, jeg liker det veldig godt. Men jeg vet ikke om det hadde passet for alle.» Ifølge henne har vestkanten en velstående livsstil som ikke alle har råd til eller finner attraktivt, og som kan bidra til at folk er «snobbete». Det sistnevnte assosierer hun som noe negativt. Flere av ungdommene fra Røa har et kritisk blikk på vestkanten og de som bor der. Samtidig er det bred enighet om at vestkanten er et fint sted å vokse opp og et sted flere ønsker å bo som voksne. Dette står i kontrast til hva ungdom fra Hovseter fortalte; flere ønsker å flytte fra området når de blir eldre. På tross av deres sterke tilknytning til Hovseter kan opplevelsen av å ikke høre hjemme på vestkanten for øvrig fungere som et flyttemotiv.

Avslutning

Gjennom en casestudie i Oslo vest har denne artikkelen belyst og diskutert politiske og teoretiske forventninger om at sosialt blandede nabolag understøtter sosiale relasjoner på tvers av klasse og etnisitet og dermed fører til oppadgående sosial mobilitet.

Et viktig funn er at det eksisterer få sosiale relasjoner på tvers av sosial og etnisk bakgrunn blant ungdom på Hovseter og Røa, på tross av at boligområdene har en mangfoldig befolkningssammensetning og på tross av intensjonen om å skape en sosialt blandet ungdomsklubb. Ungdom fra Hovseter og Røa lever mer eller mindre parallelle fritidsliv. Funnene er dermed i tråd med lignende studier av voksne beboere i sosialt blandede nabolag, som også lever i forskjellige «sosiale verdener» (Atkinson & Kintrea, 2000; Watt, 2009; Bolt et al., 2010), og som ikke inngår i sosialt blandede nettverk (Bloklund & van Eijk, 2010; Butler, 2003).

Noen av ungdommene i denne studien inngår i mangfoldige grupper når de er på skolen, fordi de faktisk møter hverandre der. Likevel viser artikkelen, i motsetning til Nast og Bloklands (2014) studie av foreldre som treffes på barnas skole og drar nytte av hverandres ressurser, at de sosiale båndene på tvers ikke eksisterer eller «utnyttes» etter skoletid. Ideen om at sosialt blandede nabolag resulterer i blandede sosiale nettverk som deretter fører til tilgang på ressurser og oppadgående sosial mobilitet, ser ikke ut til å fungere i praksis på Hovseter og Røa. Fordi jevnaldrende fra Røa ikke inngår i Hovseterungdommenes nettverk, kan sistnevnte heller ikke dra nytte av førstnevntes ressurser. Derimot har de en nokså begrenset adgang til økonomisk og kulturell kapital gjennom sine sosiale relasjoner, og tilgangen til – og mangelen på – ressurser reproduseres.

Artikkelen viser at sosial ulikhet former hverdagslivet til ungdommene. Blant annet påvirker dette ungdommenes mulighet til å delta i organiserte aktiviteter og dermed hvorvidt de møter hverandre på tvers av klasse og etnisitet. Det er ikke tilstrekkelig å opprette en møteplass for å oppmuntre til mangfoldige nettverk, når ungdommenes hverdagsliv er strukturert så forskjellig som på Hovseter og Røa. I fokuset på sosial kapital risikerer politikerne (og forskerne) å overse de mer overordnede strukturelle problemene (jf. Bauder, 2002; Slater, 2013).

Et annet viktig funn er at symbolske grensedragninger kan være medvirkende i å hindre

sosiale relasjoner på tvers. Hos ungdommene på Hovseter og Røa ble karakteristikk som skiller dem, som sosial klasse, etnisitet og bosted, sammenvevd og benyttet som markører for å kategorisere ulike grupper, og dermed anvendt i inkluderings- og ekskluderingsprosesser. Markeringene av «de fra Hovseter» og «de fra Røa» forsterker ungdommenes tilhørighet til sitt spesifikke nabolag og andre steder, som ungdomsklubben. I Hovseterungdommens tilfelle avskriver mange en eventuell tilhørighet til vestkanten med et narrativ om at Hovseter ikke «hører til» der. Derimot har de en selektiv tilhørighet til Hovseter. Empirien belyser dermed kompleksiteten og ambivalensen i ungdommens grensedragninger og følelse av tilhørighet i blandede nabolag. I motsetning til Bourdieu-inspirerte perspektiver viser empirien at disse grensedragningene ikke utelukkende er basert på klasse. Det er en større kompleksitet; både klasse, etnisitet og bosted inngår i disse prosessene.

Funnene i artikkelen illustrerer at konteksten må tas høyde for ved gjennomføring av områderettede tiltak. Den fysiske avstanden mellom områdene og mikro-segregeringen internt i bydelen bidrar også til at ungdommene ikke møtes på fritiden, samtidig som at de arkitektoniske og romlige kontrastene mellom Hovseter og de andre boligområdene underbygger dette. Når de fysiske og materielle strukturene og kontrastene er synlige og inngripende som på Hovseter og Røa, ser sosial blandingspolitikk ut til å ha sine begrensninger. Videre viser studien at nettverk på tvers oppstår på *noen* arenaer, som skolen, men ikke på andre. Det å inkludere en større forståelse for hvordan kontekst påvirker interaksjoner og grensedragninger, er viktig for å kunne forstå hvordan ulikhet utfolder seg i sosialt blandede nabolag.

Denne studien ble utført i en begrenset tidsperiode og i løpet av ungdomsklubbens første åpningsmåneder, så den kan dermed ikke gi et fullstendig bilde av ungdomslivet på Hovseter og Røa. Videre er Hovseter en spesifikk og til en viss grad unik kontekst i Oslo. Likevel har artikkelen løftet frem noen generelle utfordringer knyttet til mangfoldige nabolag og skoler, sosial blandingspolitikk og områdesatsinger i Norge. Studien belyser at strukturelle og kontekstuelle faktorer må innlemmes i utviklingen av politikk og tiltak som skal bidra til å forbedre boligområder, og at disse bør suppleres med tiltak innen velferds-, bolig- og byutviklingspolitikk.

Selv om artikkelen viser at det kan være utfordringer knyttet til sosial blandingspolitikk og områdeløft, har studier vist at områdesatsinger kan forbedre levekårene til beboere (Ruud et al., 2019). Ungdommen fra Hovseter var også glade for områdets fysiske forbedringer, og ungdomsklubben har blitt en viktig møteplass for ungdom uten annet fritidstilbud. Vi behøver likevel mer kunnskap om områdesatsinger, siden det foreligger lite forskning på effektene av tiltakene (Andersen & Brattbakk, 2020). Kvalitative forskningsprosjekter kan bidra til å belyse kontekstuelle og komplekse sosiale prosesser på individ- og gruppenivå i tillegg til strukturelle faktorer, noe jeg mener er avgjørende for å kunne undersøke styrkene og begrensningene til områdesatsinger og antakelsene som ligger bak. Videre forskning bør fokusere på forskjellige arenaer i nabolaget, siden sosiale relasjoner kan opptre forskjellig i disse arenaene. Forskningen bør også studere ungdom over tid. Dette vil være et viktig og nyanserende supplement til kvantitativ forskning på nabolageffekter.

Referanser

- Altman, I. & Low, S. M. (Red.). (1992). *Place Attachment. Human Behaviour and Environment*. New York: Plenum Press.
- Amin, A. (2002). Ethnicity and the multicultural city. Living with diversity. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 34(6), 959–980. <https://doi.org/10.1068/a3537>
- Andersen, B. & Biseth, H. (2013). The Myth of Failed Integration. The Case of Eastern Oslo. *City & Society*, 25(1), 5–24. <https://doi.org/10.1111/ciso.12004>
- Andersen, B. & Brattbakk, I. (2020). Områdesatsinger i Norge. Et skjørt kunnskapsgrunnlag for strategier og tiltak. *Tidsskrift for boligforskning*, 2(3), 130–147. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-5988-2020-02-03>
- Andersen, B., & Skrede, J. (2017). Planning for a sustainable Oslo: the challenge of turning urban theory into practice. *Local Environment*, 22(5), 581–594. <https://doi.org/10.1080/13549839.2016.1236783>
- Atkinson, R. & Kintrea, K. (2000). Owner-Occupation, Social Mix and Neighbourhood Impacts. *Policy & Politics*, 28(1), 93–108. <http://dx.doi.org/10.1332/0305573002500857>
- Bakken, A. (2018). *Ung i Oslo 2018* (NOVA-rapport 6/2018). Oslo: NOVA.
- Bauder, H. (2002). Neighbourhood Effects and Cultural Exclusion. *Urban Studies*, 39(1), 85–93. <https://doi.org/10.1080/00420980220099087>
- Blokland, T. & van Eijk, G. (2010). Do people who like diversity practice diversity in neighbourhood life? *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(2), 313–332. <https://doi.org/10.1080/13691830903387436>
- Bolt, G., Özüekren, A. S., & Phillips, D. (2010). Linking Integration and Residential Segregation. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(2), 169–186. <https://doi.org/10.1080/13691830903387238>
- Bolt, G. & van Kempen, R. (2013). Introduction Special Issue: Mixing Neighbourhoods: Success or Failure? *Cities*, 35, 391–396. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2013.04.006>
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. I J. G. Richardson (Red.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (s. 241–258). New York: Greenwood Press.
- Bourdieu, P. (1996). *Physical Space, Social Space and Habitus* (ISO-rapport 10/1996). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Bourdieu, P. (1999). Site effects. I P. Bourdieu et al. (Red.), *The weight of the World. Social suffering in contemporary world* (s. 123–129). Stanford: Stanford University Press.
- Brattbakk, I. & Wessel, T. (2017). Nabolagets effekt: Hva er problematisk med geografisk ulikhet? I J. Ljunggren (Red.), *Oslo – ulikhetenes by* (s. 339–358). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Butler, T. (2003). Living in the Bubble. Gentrification and its «Others» in North London. *Urban Studies*, 40(12), 2469–2486. <https://doi.org/10.1080/0042098032000136165>
- Bydelsfakta (2020). Bydel Vestre Aker. Hentet fra <https://bydelsfakta.oslo.kommune.no/bydel/vestreaker/>
- Bydel Vestre Aker (2018). *Plan for områdesatsning på Hovseter (2018-2021)*. Oslo: Oslo kommune.
- Cole, I. & Green, S. (2010). *Neighbourhood Social Mix: Contrasting Experiences in Four Challenging Neighbourhoods* (CRESR Research Paper 6/2010). Sheffield: Sheffield Hallam University.
- Cook, T., Herman, M., Phillips, M. & Settersten, R. (2002). Some Ways in Which Neighborhoods, Nuclear Families, Friendship Groups, and Schools Jointly Affect Changes in Early Adolescent Development. *Child development*, 73(4), 1283–1309.
- Dekker, K. K. & Bolt, G. (2005). Social cohesion in post-war estates in the Netherlands: Differences between socioeconomic and ethnic groups. *Urban Studies*, 42(13), 2447–2470. <https://doi.org/10.1080/00420980500380360>

- Eriksen, I. M. (2012). *Young Norwegians. Belonging and Becoming in a Multiethnic High School* (Doktoravhandling). Universitetet i Oslo, Oslo.
- Eriksen, T. H. (2018). Security and insecurity in fragile urban fabrics. A suburb in Norway. I S. Low (Red.), *The Routledge Handbook of Anthropology and the City* (s. 167–181). New York: Routledge.
- Fjelddalen, B. & Granlund, E. (2017, 1. mai). DEBATT: Vestre Aker og Hovseter trenger fritidsklubb nå! *Akersposten*. Hentet fra <https://akersposten.no/meninger/debatt-vestre-aker-og-hovseter-trenger-fritidsklubb-na/19.1068>
- Galster, G. (2007). Neighbourhood social mix as a goal of housing policy: A theoretical analysis. *European Journal of Housing Policy*, 7(1), 19–43. <https://doi.org/10.1080/14616710601132526>
- Galster, G. (2012). The mechanisms(s) of neighbourhood effects theory, evidence, and policy implications. I M. van Ham, D. Maley, N. Bailey, L. Simpson & D. Maclennan (Red.), *Neighbourhood Effects Research: New Perspectives* (s. 23–56). Dordrecht: Springer.
- Jenkins, R. (2000). Categorization: identity, social process and epistemology. *Current Sociology*, 48(3), 7–25. <https://doi.org/10.1177%2F0011392100048003003>
- Kearns, A., & Forrest, R. (2000). Social cohesion and multilevel urban governance. *Urban Studies*, 37(5/6), 995–1017. <https://doi.org/10.1080/00420980050011208>
- Kearns, A., & Mason, P. (2007). Mixed tenure communities and neighbourhood quality. *Housing Studies*, 22(5), 661–691. <https://doi.org/10.1080/02673030701474628>
- Lamont, M. (1992). *Money, Morals, and Manners: The Culture of the French and American Upper-Middle Class*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lareau, A. (2003). *Unequal childhoods: Class, race and family life* (2. utg). Berkeley: University of California.
- Lees, L. (2008). Gentrification and Social Mixing: Towards an Inclusive Urban Renaissance? *Urban Studies*, 45(12), 2449–2470. <https://doi.org/10.1177%2F0042098008097099>
- Lelévrier, C. (2013). Social mix neighbourhood policies and social interaction: The experience of newcomers in three new renewal developments in France. *Cities*, 35, 409–416.
- Ljunggren, J. & Andersen, P. L. (2015). Vertical and Horizontal Segregation: Spatial Class Divisions in Oslo 1970–2003. *International Journal of Urban and Regional Research*, 39(2), 305–322. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.12167>
- Ljunggren, J., Toft, M. & Flemmen, M. (2017). Geografiske klasseskiller. Fordelingen av goder og byrder mellom Oslos bydeler. I J. Ljunggren (Red.), *Oslo – Ulikhetenes by* (s. 359–376). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Nast, J. & Blokland, T. (2014). Social Mix Revisited: Neighbourhood Institutions as Setting for Boundary Work and Social Capital. *Sociology*, 48(3), 482–499. <https://doi.org/10.1177/0038038513500108>
- Oslo kommune (2019). Andel minoritetsspråklige elever i grunnskolen 2018/2019. Hentet fra <http://statistikkbanken.oslo.kommune.no/webview/>
- Oslo kommune (2020). Befolkningens landbakgrunn. Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/statistikk/befolkning/landbakgrunn/#gref>
- Oslo kommune (2021). Områdesatsingene i Oslo. Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/byutvikling/omradesatsingene-i-oslo/#gref>
- Ostendorf, W., Musterd, S., & de Vos, S. (2001). Social mix and the neighbourhood effect: Policy ambition and empirical support. *Housing Studies*, 16(3), 371–380. <https://doi.org/10.1080/02673030120049724>
- Portes, A. (1998). Social Capital. Its Origins and Applications in Modern Sociology. *Annual Review of Sociology*, 24, 1–24. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.1>
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Rosten, M. G. (2015). «Nest siste stasjon, linje 2.» *Sted, tilhørighet og unge voksne i Groruddalen* (Doktoravhandling). Universitetet i Oslo, Oslo.

- Ruud, M. E., Barlindhaug, R. & Staver, A. B. (2019). *Kunnskapsoversikt: Områderettet innsats som virkemiddel. Internasjonale eksempler* (NIBR-rapport 25/2019). Oslo: NIBR. Hentet fra <https://fagarkivet.oslomet.no/en/item/asset/dspace:18243/2019-25.pdf>
- Savage, M., Bagnall, G. & Longhurst, B. J. (2005). *Globalization and Belonging*. London: SAGE Publications.
- Slater, T. (2013). Your Life Chances Affect Where You Live: A Critique of the ‘Cottage Industry’ of Neighbourhood Effects Research. *International Journal of Urban and Regional Research*, 37(2), 367–387. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.2013.01215.x>
- Small, M. L. (2004). *Villa Victoria*. Chicago: University of Chicago Press.
- Small, M. L. & Feldman, J. (2012). Ethnographic Evidence, Heterogeneity, and Neighbourhood Effects After Moving to Opportunity. I M. van Ham, D. Manley, N. Bailey, L. Simpson & D. Maclennan (Red.), *Neighbourhood Effects Research: New Perspectives* (s. 57–77). New York: Springer.
- Smette, I. (2015). *The Final Year. An Anthropological Study of Community in Two Secondary Schools in Oslo, Norway* (Doktoravhandling). Universitetet i Oslo, Oslo.
- Staven, H. D. (2020). *The West End's East End. Practices, relations and aspirations among youth in Hovseter and Røa* (Masteroppgave). Universitetet i Oslo, Oslo.
- van Gent, W. P. C., Musterd, S. & Ostendorf, W. (2009). Disentangling neighbourhood problems: area-based interventions in Western European cities. *Urban Research & Practice*, 2(1), 53–67. <https://doi.org/10.1080/17535060902727066>
- van Gent, W., Hochstenbach, C. & Uitermark, J. (2018). Exclusion as urban policy: The Dutch ‘Act on Extraordinary Measures for Urban Problems’. *Urban Studies*, 55(11), 2337–2553. <https://doi.org/10.1177%2F0042098017717214>
- Watt, P. (2009). Living in an Oasis: Middle-Class Disaffiliation and Selective Belonging in an English Suburb. *Environment and Planning*, 41(12), 2874–2892. <https://doi.org/10.1068/a41120>
- Wessel, T. (2017). Det todelte Oslo – etniske minoriteter i øst og vest. I J. Ljunggren (Red.), *Oslo – Ulikhetenes by* (s. 81–104). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Wilson, W. J. (1987). *The Truly Disadvantaged*. Chicago: The University of Chicago Press.